

Láng Pál népbírósági ügye 1949-ből ^[1]

„1944. október 15-én a hatalomnak a nyilasok által történt átvétele után Láng Pál a Danuvia fegyver- és gépgyár nyilas üzemi tanácsának mint szakmai szervező helyettes tagja lett és mint gyári nyilas pártszolgálatos, árpádsávos nyilas karszalaggal és fegyverrel őrséget teljesített. Részt vett zsidólakások kifosztásában, és egy ízben több nyilas társával együtt a Nagy Lajos király u. 189. sz. házban házkutatást vezetett.” Láng viszonylag későn, 1949-ben került a hatóságok látókörébe, ráadásul vizsgálati dossziéját 1989-ben megsemmisítette a BM III. főcsoportfőnöksége.

Bevezetés

A 20. századi háborúk egyik velejárójaként időről időre felmerült, hogy azokat a személyeket, akik a háború alatt, vagy annak okán, nevében bűncselekményeket (vagy annak minősülő cselekedeteket) követtek el, egy elfogulatlan bíróság elé állítsák. Ezt az elképzelést az I. világháború után még nem tudták keresztülvinni a győztes antant hatalmak, de a II. világháborúban is újat hozott. A nyugati szövetségesek már 1942-1943-ban világhosszra tették, hogy a háború után az annak kirobbantásáért felelős személyeket, valamint azokat, akik valamilyen - ekkor még közelebbről nem definiált - bűncselekményt követtek el, nemzetközi bíróság elé fogják állítani. Ezt a felvetést a Szovjetunió is a magáévá tette a teheráni találkozó után. A kérdés - amelynek részletes kifejtése nem egy kis bevezető tanulmány feladata - komoly fejtörést elé állította a jogászokat; végleges formában csak 1945 után kristályosodott ki a nemzetközi jog ezen új területe.

Magyarország, pontosabban a Debrecenben székelő ideiglenes magyar kormány 1944 végén szembesült azzal, hogy az ideiglenes fegyverszünet egyezmény aláírásának egyik előfeltétele a háborús és népellenes bűncselekmények definiálása és büntetésük beillesztése a magyar joganyagba. Ez - tekintettel a háborús körülményekre - 1945 januárjában még csak rendeletekkel volt elképzelhető. A népbíróságokra vonatkozó rendeleteket 1945. január 25-én adták ki, s 1945. február 5-én léptek hatályba. A sokszor emlegetett 1945. évi VII. törvénycikk egyrészt ezeket a rendeleteket emelte törvényerőre:

„1. § (1) Az ideiglenes nemzetgyűlés ezennel törvényerőre emeli az ideiglenes nemzeti kormánynak a népbírászkodás tárgyában kibocsátott következő rendeleteit: 81/1945. M. E. számú rendelet a népbírászkodásról; kibocsátott Debrecenben az 1945. évi január hó 25. napján, hatályba lépett az 1945. évi február hó 5. napján; 1440/1945. M. E. számú rendelet a népbírászkodásról szóló 81/1945. M. E. számú rendelet módosítása és kiegészítése tárgyában; kibocsátott Budapesten, az 1945. évi április hó 27. napján, hatályba lépett az 1945. évi május hó 1. napján; 5900/1945. M. E. számú rendelet a népbírászkodás körében a távollevő terhelt ellen folyó eljárásra, úgyszintén a közbiztonság védelmére vonatkozó szabályok kiegészítése tárgyában; kibocsátott Budapesten, az 1945. évi augusztus hó 1. napján; hatályba lépett az 1945. évi augusztus hó 5. napján; 6750/1945. M. E. számú rendelet a közhivatalnokok munkafegyelmének fokozottabb biztosítása tárgyában; kibocsátott Budapesten, az 1945. évi augusztus hó 16. napján, hatályba lépett az 1945. évi augusztus hó 19. napján.”

Másrészt az 1945. évi VII. törvénycikk pontosította magának a népbírósági per eljárásnak menetét, a perrendtartást, a Népbíróságok Országos Tanácsának szerepét stb.

A magyar országgyűlés azonban - elsősorban a Magyar Kommunista Párt nyomására - elérte, hogy a törvényt újragondolják. Ennek eredménye lett az 1946. évi VII. törvénycikk *A demokratikus államrend és a köztársaság büntetőjogi védelméről*. Ezt a törvényt *Sulyok Dezső* - az *Imrédy Béla* elleni népbírósági per népügyésze - egyszerűen hóhértörvénynek minősítette.

Nem mellékes, hogy e törvény hatályba lépése után a nyugati szövetségesek a háborús vagy népellenes bűncselekménnyel vádoltak közül senkit nem adtak ki Magyarországnak

A népbírósági törvény pontosan meghatározta, hogy kik számíthatnak felelősségre vonásra, így - forrásunk szereplőjéhez hasonlóan - *sui generis* bűncselekménynek minősült, ha valaki a *Nyilaskeresztes Párt - Hungarista Mozgalom* tagja, vagy netán funkcionáriusa, politikai komiszárja volt 1944. október 15-e után, vagy aktívan segítette a nyilas hatalomátvételt.

Ugyanakkor érdemes a népbíróságok működése kapcsán két további tényre felhívni a figyelmet! A 24 népbíróság elé 59 429 személy került, akik közül első fokon 12 644 főt, vagyis a perbe fogottak 21,27%-át felmentették. A kiszabott halálos ítéletek száma pedig 477 (1,76%) volt: többségükben a különböző vérengzésekben részt vett nyilas pártszolgálatosokat ítélték a legszigorúbb büntetésre. Általános igazság, hogy az esetet döntő többségében a másodfok, vagyis a Népbíróságok Országos Tanácsa helyben hagyta, vagy enyhítette az első fokon hozott ítéletet. Végül a népbírósági eljárások folyamán összesen 189 személyen hajtották végre a halálos ítéletet.

Másrészt a legtöbb népbíróság 1948-ban befejezte működését, utolsónak a budapesti népbíróság szűnt meg 1950-ben. Vagyis, a fordulat éveitől kezdve már fölösleges volt fenntartani egy párhuzamos (nép)bíróságot, a rendes polgári, ill. a speciális katonai bírósági rendszer mellett.

Az alábbiakban *Láng Pál*-ra vonatkozó négy dokumentumot közlünk szöveghűen. Maga Láng nem volt a Nyilaskeresztes Párt - Hungarista Mozgalom prominense, de talán van néhány érdekes momentum az ügyében. Az egyik, hogy viszonylag későn került a hatóságok látókörébe: a források 1949-ből valók. A másik, hogy Láng Pál vizsgálati dossziéját 1989-ben megsemmisítette a BM III. főcsoportfőnöksége. Hogy erre miért került, vagy kerülhetett sor: nem tudni. Így a hivatalos BM nyilvántartásból csak annyi derül ki, hogy volt egy Láng Pál nevű nyilas, aki minden kétséget kizáróan azonos a Kohó és Gépipari Minisztérium alábbi forrásaiban szereplő Láng Pállal. További érdekessége az ügynek, hogy a BM nyilvántartásból tudjuk, hogy Lángot a népbíróság 2 év 6 hónap börtönnel elítélte, de a terhelt 1948-ban szökésben volt. Ez utóbbi adat némileg ellentmondani látszik a Kohó és Gépipari Minisztérium iratoknak, de lehet, hogy csupán csak egy elgépelésről van szó.

Forrás

Láng Pál népbírósági ügye

I g a z o l á s

Igazoljuk, hogy Láng Pál műszaki tisztviselő vállalatunknál 1947. VIII. 11-e óta működik. Beosztása a vállalat Terveztályán van, ahol a 3 éves tervvel kapcsolatban az összes terv elkészítésében tevékenyen részt vett.

Nevezett az 5 éves terv előkészítő munkálataiban is tevékenyen részt vett és munkából való kiesése a terv előkészítése terén nehéz problémát okoz.

Győr, 1949. március 3.

Magyar Wagon és Gépgyár
Részvénytársaság
Győri Gyárvezetősége

Győr, 1949. márc.4.

Nehézipari Igazgatóság
Holits Vezérigazgató Elvtársnak!

B u d a p e s t

Lakatos Albert Elvtárrsal történt megbeszélés alapján Langh Pál műszaki tisztviselőről az alábbiakat közölhetjük.

Az itteni működése alatt munkáját teljes megalégedéssel végezte egészen elvételéig. Pártunknak tagja volt, de éppen a Danuvia esetből kifolyólag a pártból ki lett zárva. Ez idő alatt politikailag semmiféle elhajlás nem volt érzékelhető nála. A tervirodán volt beosztva, ott munkáját a legnagyobb megalégedéssel végezte.

Eltvársi üdvözlettel:

*Pintér Lajos
Káderos*

Budapest, 1949. március 8.

F e l j e g y z é s
Dr. Bakoss főügyész úr részére

Tárgy: Láng Pál népbírórsági ügye.

A mai napon eljártam a népügyészségen Láng Pál népbírórsági ügyében. Az ügy előadója Csillag népügyész, aki közölte velem, hogy Láng Pál a nyilas uralom alatt a nyilas mozgalomban fejtett ki tevékenységet, s mert ezt a körülményt a nyomozati iratok alátámasztották, Láng Pált az ügyészség Győrből felhozatta és letartóztatta.

Láng Pál letartóztatását megfellebbezte, és az ide vonatkozó összes iratokat az ügyészség 342/1949. sz. alatt döntés végett II. 28-án áttette a Népbírórsághoz.

Csillag népügyész közölte még azt is, hogy amennyiben az ügyirat a népbírórságtól az ügyészséghez visszaérkezik, akkor Láng Pál ellen a vádiratot megszerkeszti.

Az 1945.VII. tc. 13§ /3/ bek.-be ütköző bűncselekmény elkövetésével vádolja a népügyészség, amely kimondja, hogy háborús bűnös az is, aki nem vezető jellegű cselekményével a nyilas mozgalomnak segítséget nyújtott a hatalom megszerzéséhez, vagy megtartásához.

Csillag népügyész kijelentette, hogy a vádirat megszerkesztésére 2-3 héten belül kerül sor, akkor érdeklődjek és a vádiratba betekintést ad.

Dr. Sugár

Nehézipari Igazgatóság
Jogügyi Osztálya
Dr. Bakoss

Budapest, 1949. március 28
Telefon: 214 mellék

F e l j e g y z é s
Holics elvtárs részére

Tárgy: Láng Pál népbírórsági ügye.

Rovatolt tárgyban ismételten eljártunk a Népbírórságon és a következő tényállást állapítottuk meg:

Láng Pál terhelt 1944. évben lépett be a nyilaskeresztes pártba.

1944. október 15-én a hatalomnak a nyilasok által történt átvétele után Láng Pál a Danuvia fegyver- és gépgyár nyilas üzemi tanácsának mint szakmai szervező helyettes tagja lett és mint gyári nyilas pártszolgálatos, árpádsávos nyilas karszalaggal és fegyverrel őrséget teljesített. Részt vett zsidólakások kifosztásában, és egy ízben több nyilas társával együtt a Nagy Lajos király u. 189. sz. házban házkutatást vezetett.

A budapesti népügyészség vádiratát 1949. évi március 9-én 342/1949.Nü/3. sz. alatt készítette el.

A vádiratból a fenti tényállás pontosan megállapítható és terheltet a népügyészség az 1945.VII.tc. által jogerőre emelt NBR. 13.§.3./pont /1/ bekezdésében meghatározott háborús bűntett elkövetésével vádolja. Terhelt ugyanis a már említett cselekményeivel segítséget nyújtott a nyilas hatalom átvételéhez és megtartásához.

A vádirat szerint a terhelt a tényállást lényegében beismeri, de az elkövetett bűncselekményét az ügyészség által kihallgatásra indítványozott tanúk bizonyítják.

A népbírórság az ügy tárgyalására 1949. április hó 14. napjának d. e. 11. óráját tűzte ki a törvényszék Markó-utcai épületének I. em. 26. sz. termében, az ügyet a népbírórság dr. Király Gyula tanácsa tárgyalja.

Fenti körülmények között nem javasoljuk a közbelépést Láng Pál ügyében és érdekében, mert a tényállás szerint olyan cselekményeket követett el, amely igen szigorú konzekvenciát von maga után.

Javasoljuk, hogy az április 14-i tárgyalás eredményét várjuk meg és az ott történtektől tegyük függővé további magatartásunkat.

dr. Bakoss

Jelzet: Magyar Országos Levéltár XIX-F-6-pa 20. doboz

Címkek:

[népbírórság](#) ^[2]

[BM III. fősoportfőnöksége](#) ^[3]

Kiadás: 9. évfolyam (2009) 5. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hadtortenet/lang_pa_nepbirosagi_ugye_1949bol.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hadtortenet/lang_pa_nepbirosagi_ugye_1949bol.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/nepbirosag>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/bm-iii-focsoportfonoksege>